

Svenska S:t Mikael's
FÖRSAMLINGSBLAD
Nr 22, december 2011

*God Jul och Gott Nytt År
önskar Svenska S:t Mikael's församling*

Herdabrev inför Jul och Nyår 2012

S:t Johannes evangelium talar om Jesu födelse som ljusets seger över mörkret. Detta ljus behöver vi alla bli delaktiga av som ett inre ljus som inte är beroende av den tekniska utvecklingen med energispar- och LEDlampor, utan upplyser själen helt och fullt. Detta själens ljus hyllas av poeter och analyseras av psykologer och talas om i dagligt tal. Vad betyder det dock egentligen?

Något självklart och allmänmänskligt. Ett ögonblicks godhet. Längtan efter sann godhet. Upplevelse och delande av godhet. Tron på det godas seger mitt i ett förintande mörker. Det är inte endast det kosmiska kaoset som är i mörker utan även den människa som är i kaosmakternas våld. Den människa som har förlorat sitt mål, sin mening i livet och även sitt egentliga jag. Aposteln Paulus beskriver det med orden: Vi var ju också själva en gång dåraktiga, olydiga och vilsegångna, slavar under alla möjliga impulser och lustar. Vi levde i ondska och avund, vi var avskyvärda och vi avskydde varandra. (1 Timoteus 3:3)

Ljuset är inget som romantiker har hittat på. Ljuset behövs för vårt dagliga liv, där vi alla inser, att liksom livet inte är i våra händer är godheten inte heller i vår makt som ett resultat av våra tankar och handlingar. Godhetens varande och etiska imperativ når längre än vi själva och finns utanför oss. Verkligt god är Gud allena och aposteln fortsätter: Men när Guds, vår frälsares, godhet och kärlek till människorna blev uppenbara räddade han oss – inte därför att vi gjort några rättfärdiga gärningar utan därför att han är barmhärtig – och han gjorde det med det bad som återföder och förnyar genom den helige Ande. (1 Timoteus 3:4-5)

Julhändelsernas befriande kraft är ett helt igonom Guds verk, då hans godhet och barhärtighet blivit uppenbarade i Jesus Kristus. Så älskade Gud världen att han gav den sin ende son, för att de som tror på honom inte skall gå under utan ha evigt liv. (Johannes 3:16) Hela Jesu verk, hans födelse, offerdöd och uppståndelse är källan och utflödet av denna kärlek. Därför är det också förståeligt att julen fyller människornas hjärtan med godhet och kärlek, som liksom en överflödande kalk ger upphov till goda gärningar.

Är inte detta den verkliga godhetens startpaket och samhällets främsta mål? Tänk er ett land där inte en enda mor eller far överger sitt barn, där makarna lever i trohet och gemensamt och förtroligt har omsorg om familjen, där ärlighet är något alla strävar efter och besinning och omsorg ses som grundläggande, där nästan hedras och de som är i nöd möts av hjälpande händer. Godhet kräver inga stora investeringar, nya skatter, stängare lagar eller mera övervakning. Godhetens förutsättning är en upplyst själ, en ny syn på livet, att sätta andra högre än sig själv och mod att stå emot likgiltighet och fördömlse.

Det nya årets bibelvers är: Låt dig inte besegras av det onda, utan besegra det onda med det goda. (Rom 12:21) Godhet kan ses som svaghet, men ensam har den kraft att bevara och välsigna livet. I julens ljus är vi alla kallade att var godhetens budbärare: förbedjare, tröstare, uppmuntrare, vägvisare, understödjare, glädjespridare. Lever du i denna kallelse får du vara Guds utsträckta händer till en behövande värld. Tack för allt som görs i godhetens tjänst. Framförallt tacka dock Herren, ty han är god och hans barhjärtighet varar för evigt.

En välsignad Jul och begynnade nådens år 2012 tillönskar
Andres Pöder, ärkebiskop

Kyrkohandbok för Evangeliskt-Lutherska Församlingarne i Ryska riket

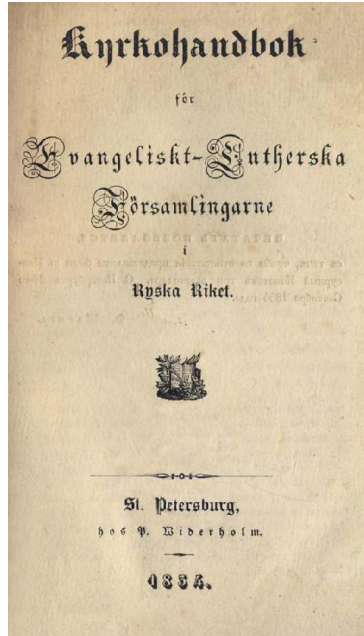
Skara stiftshistoriska sällskap och dess driftige ordförande prosten Johnny Hagberg har ombesörjt utgivandet av ett kommenterat faksimiltryck av Kyrkohandbok för Evangeliskt-Lutherska Församlingarne i Ryska riket av år 1832, utgiven som s.k. kejsarlig agenda, tryckt i S:t Petersburg hos P. Widerholm 1834.

Denna handbok har sedan dess brukats i de svenska församlingarna i österled och används än idag med vissa modifieringar. Den är därmed både kyrko- och liturgihistoriskt intressant, och det är viktigt att den kunskap som Darius Petkūnas i sin beskrivning och inledning till utgåvan här förmedlar därigenom kommer en vidare krets till del.

Darius Petkūnas är teologie doktor, luthersk pastor och medlem av konsistoriet i den evangelisk-lutherska kyrkan i Litauen (ELCL). Utgåvan som omfattar 288 sidor har både svensk och engelsk text och faksimiltryck av själva Handbokstexten. Den intresserade har möjlighet att införskaffa sig ett exemplar på församlingskansliet.

Julkinken
Ett runöminne av N. L.

Peter, "gardan" på Berens, låg sjuk. Några veckor förut hade han med yxan huggit sig i knäet. Det var ett svårt hugg. En dag låg han till sängs. Men när blodflödet stannade och ingen värk kändes, så tyckte han, att det var vekligt att ligga längre. Och så gick han uppe och haltade några dagar, tills sårinflammationen tvang honom tillbaka till sängen igen. Den 60-åriga nordiske resen, som aldrig förr i sitt liv vetat av någon sjukdom han låg där nu bunden av sina plågor.

På Julaften besökte jag honom som vanligt. När jag reste mig upp för att taga avsked, frågade han, om jag inte ville sitta kvar ännu en liten stund och se på, när "kinken" kom.

Kinken, det är runöbarnens jultomte, Om honom hade jag dagarna före Jul hört så mycket underbart berättas. Och jag blev mycket glad att få göra närmare bekantskap med honom.

Kinkens ankomst föregås av "jul-gåsans". Hon kommer till julbastun och är barnens förskräckelse. Ty hon kommer med ris i handen. Och då måste barnen, ett och ett i sänder, läsa upp någon vers ur minnet. Den som stapplar, han får smaka riset och hota med, att kinken blir borta. Men kan man läxan ordentligt, så får man beröm och löfte om, att kinken snart skall komma med sina rara gåvor.

Medan jag satt hos gardan, var husfolket i julbastun. Då de kommo tillbaka skulle kinken snart komma efter med julgåvorna åt de två små sonbarnen, Elisabet och Lihl-Peter, om eljes julgåsan varit nöjd med dem. När dörren öppnades var därför gubbens första fråga, vad julgåsan sagt om barnen. Och Peter berättade med tindrande ögon, att han hade inte alls fått ris, och inte Elisabet heller. De hade kunnat sina värser "duchtit prächtit".

Och kinken kom också. Med ett långt skägg av blånor och klädd i en vrängd rock trädde han in över den höga tröskeln. Långsamt och högtidligt skred han fram över det grovhyvlade golvet. I ena handen bar han en korg och i den andra en halmkärve.

Med en röst, som liknade åskans mullrande, begärde han först att få höra barnens verser. Lihl-Peter deklamerade långsamt och entonigt "Gud som haver barnen kär..." Blott en liten skälvning i rösten tillkännagav stundens allvar. Ögonen sökte under tiden nyfiket korgen, där klapparne lågo. Sedan kinken förklarar, att han var belåten med de svar han fått, förmanade han barnen att alltid vara flitiga och snälla. Därpå lämnade han dem var sin andel av korgens innehåll.

Själv var jag mycket nyfiken att få se kinkens gåvor. Där fanns dockor och kakor och ett munspel. Jag var så upptagen heten, att ryckte ti som en pil att beskåda härlig jag överraskad när Lihl-Peter for förbi mig i riktning mot dörren, handlöst kastade sig över halmkärven, ryckte den ur

kinkens hand och bar den till sin syster, stolt som en kung.
Se, kärven måste man noga akta på. För kinken den med sig ut, då tager han också Julen med sig. Men stannar kärven kvar, så stannar Julen kvar. Halmen skall genast bredas ut över golvet. Där ligger den sedan över de tre stora helgdagarne.

Julklapparne få barnen att leka med, så länge halmen ligger på golvet. Natten till fjärdedag Jul, medan barnen sova för kinken bort dem igen. Och sedan, när nästa Julafton kommer, äro de lika nya och kära som förr. I många gårdar finnas julgåvor, som flera släktled igenom spritt julglädje bland barnen.

Och gamla Peter, han glömde den aftonen sina plågor. Kanske var det barnbarnens glädje, som tog bort dem för en stund. Eller kanske tänkte han på den tid, då han själv var Lihl-Peter och fick rycka kärven från kinken. Och jag mindes Runebergs ord:

"Gammal tro och gamla seder höll det hemmet varmt och ungt. Stilla allvar var hans yta; Såg man i hans blick likväl, Sågs den, som i speglar, bryta Glädjen i hans barnasjäl."

*Runö nya S:t Maria-
Magdalena kyrka fyller
100 år 2012.*

Nargö, söndagen den 17 juli 2011

Vi är idag på Nargö, som har en lång och växlande historia med staden Reval i närheten, läget i Reval-bukten och den ståtliga skogen. Av fiske, lotsning och sjöfart fick öborna sina inkomster. Inget nämnvärt jordbruk bedrevs på ön. Här finns mest sand, grus och sten sant skog. Fisk byttes mot säd, potatis, kål och andra jordbruksprodukter från bönder på fastlandet.

Redan omkring år 1070 nämns ön som TERRA FEMINARUM - alltså kvinnlandet. I en dansk seglingsbeskrivning från cirka 1250 heter ön Narigeth. År 1219 blev norra Estland en dansk provins och från den tiden finns Danske kungens park. År 1297 nämns Nargös skog som ett sjömärke för inseglingen till Reval. Skogsavverkning förbjöds på de högsta delarna av ön.

Under svensk tid cirka 1680 nämns 9 gårdar med namn och innehavare. Efter att Karl XII förlorat slaget vid Poltava blev det pest och hungersnöd och ön blev avfolkad till 1748, då nybyggarna, familjerna Luther och Åhman bosatte sig på ön. Inflyttningen fortsatte med folk från öarna, fastlandet och Finland. De försörjde sig av fiske, lotsning och säljakt. På norra udden och i Södra byn fanns gamla fiskarkapell, men de var förfallna när nybyggarna kom på mitten av 1700-talet.

År 1856 invigdes St:a Maria kapellet vid Vallberget och 20 år senare startade den 4-åriga folkskolan i en nybyggd skola vid kapellet.

Och livet på ön fortsatte lungt till början av 1900-talet då det blev oroligt i norra Europa och Ryssland började bygga försvarsanläggningar på ön. Den smalspåriga järnvägen, batterier och enorma kanoner tillkom då. Vid Första världskrigets utbrott 1914 blev nargöborna, ca 350 personer avhysta. Krigsåren var svåra med matbrist, arbetsbrist och ingen skolgång för barnen. Många familjer flyttade till Finland, Sverige och ungdomarna spreds över hela jordklotet.

Efter att Estland blivit en självständig stat 1918 flyttade öborna tillbaka och började fiska igen. Staden Reval, som nu hette Tallinn, hade stort behov av strömming, torsk och vassbuk. Kapellet, som invigts 1856, var nerbränt av ryssarna och insamlingar gjordes för att bygga upp ett nytt.

Den nya kyrkan blev invigd 1938 och liksom tidigare ett annex till St Mikaelsskyrkan i Tallinn. De flesta av nargöborna hade sedan mitten av 1700-talet tillhört Svenska St Mikaelss församling.

De 20 åren efter kriget flyttade även estniska familjer till ön och nya hus byggdes, men 1940 avhystes nargöborna igen eftersom Röda Armén behövde baser på Nargö, Odinsholm och Rågöarna. Efter mycket elände med arresteringar och mobiliseringar sommaren 1941 blev det tyck ockupation under hösten och 82 personer flyttade tillbaka till ön.

När Röda Armén åter närmade sig Estland 1943 lastade öborna sina tillhörigheter i fiskebåtarna och tog kurs mot Sverige och Finland. Några blev kvar och några fick ordnad transport till Sverige. I februari 1944 blev Nargö avfolkad igen: ön blev en stängd militärbas under 50 år.

När vi åter fick möjlighet att besöka ön på 1990-talet fanns inga bostadshus kvar, endast kyrkan vi sitter i idag och militärens "Kasino". I skogen fanns stora militärförråd, baracker och skrothögar.

Och kyrkogården var uppgrävd. Men kyrkan fanns kvar, i mycket dåligt skick utan tak, fönster och all inredning. Nu fortsätter vi med renoveringen med de medel som samlas in och bidrag från olika håll.

För 1930-talet kan jag nämna att på ön bodde cirka 280 personer plus den estniska militären ca 100-200 personer (familjerna inräknade) eftersom hamnen, fyren, järnvägen och försvarsanläggningar sköttes av anställd militär personal.

Margit Rosen Norlin

*Nargö S:ta Maria kapell,
den 18 oktober 2011*

Lilla Rågö, söndagen den 26 juni 2011

Just nu, denna dag, då vi är församlade här till gudstjänst på Lilla Rågö, har man också församlats på Kökar i Ålands skärgård för att fira Franciskusdagen. Från Arholma i Roslagen har det gått en pilgrimsbåt över Ålands hav till Kökar. Detta sammanträffande får mig att tänka på mina förfäder som via Nyland i Finland en gång kom för att till slut bosätta sig på Rågöarna.

Kanske är det 900 år sedan de kom den vägen till Nyland, men till Rågöarna kom de 1345, alltså för 666 år sedan. Detta säger oss urkunden, som talar om, att besittningsrätten till Stora Rågö detta år övergick till svenskar. Då var det cisterciensmunkarna i Padis som var den avgörande länken mellan dessa trakter, området kring Rågerviken och Nyland i Finland. Denna farled har säkert utnyttjats av rågöbor även i motsatt riktning, kanske t.ex. också, när man sökte hjälp från svenska kungamakten mot godsägarens övervåld. Men även i andra sammanhang. Min egen farfars far blev fasttagen och satt på Kastelholm under sin Sverigefärd under Krimkriget's dagar.

För jämnt ett år sedan, när ärkebiskop Pajula invigde det nyrestaurerade kapelltornet här, skedde det till 70 års minnet av att, nämnda svenskars efterkommande tvingades lämna Rågöarna. Den främmande makt, under vars beskydd grymma brott begicks mot Estlands folk för jämnt 70 år sedan året innan befäste sin närvaro Estland i form av militärbaser på bl.a. Rågöarna och rågöborna spriddes ut i olika inhysningar hos släkt och vänner i Korkis, i Vippal, i Rickul. En tredjedel var i säkerhet i Sverige, dit de lyckades komma i oktober 1940. Lyckligtvis drabbades ingen av oss från Rågöarna av de ödesdigra deporteringarna den 14 juni 1941, men 13 unga män mobiliserades till Ryssland, varav endast 2 återkom.

Vi som inte lyckats komma till Sverige, alltså 2/3 delar av av rågöborna, återvände till öarna så snart kommunisterna och ryssarna fördrivits ur landet av tyskarna på sensommaren 1941. Efter förmåga försökte vi återskapa livet här igen, vilket dock inte var lätt under rådande krigsförhållanden och tankarna gick allt oftare till Sverige, där många av våra grannar och släktingar befann sig. När så Röda armén åter var på väg

in i Estland 1944, förstod vi, att vårt öde på Rågöarna var beseglat och vi tog den chans som gavs att komma till Sverige. Den 14 augusti avseglade merparten av rågöborna från bryggan här på Lilla Rågö.

Nu är det inte många kvar av oss, inalles 40 personer, av dem som är födda och har bott här på Rågöarna. Den yngsta skall fylla 70 år nästa år och inom en nära framtid är vi alla borta från det jordiska. Jag vill uttrycka min tacksamhet till alla som har hjälpt oss att restaurera kapellruinerna på Rågöarna. Dessa ruiner skall vara ett värdigt minnesmärke över oss och över alla våra fäder och förfäder som en gång bott här. Och jag är glad, att S:t Mikael's församling, som varit öarnas hemförsamling sedan 1897, alltjämnt vill hedra öarna med sina sommarutflykter hit och förrätta gudstjänst här.

Arnold Lindgren

Stora Rågö, lördagen den 6 augusti 2011

År 2010 påbörjade Rågöföreningen konserveringen av kapellruinen på Stora Rågö med hjälp av insamlade medel. Bidragsgivare har varit: Sveriges konung Carl XVI Gustaf genom Stiftelsen Konung Gustaf VI Adolfs fond för svensk kultur, Kungl. Patriotiska Sällskapet i Sverige, Riksföreningen Sverigekontakt, Kulturrådet för svenska minoriteten i Estland samt enskilda givare, efterkommande till Rågöarnas befolkning.

År 2011 restaurerades tornet och i tornet uppsattes en kopia av det ursprungliga korset som numera återfinns inne i kyrkorummet. Projekteringen av arbetet har gjorts av firma Rändmeister under ledning av Juhan Kilumets. Arbetet utfördes av Palk Projekt OÜ. Lea Stroh Täheväli har som konsult bistått Rågöföreningen.

Rågöbornas gamla träkapell på Stora Rågö från urminnes tider brann år 1890. Öns lutherska bönder beslöt bygga ett nytt kapell i sten. Detta skedde trots ryska ortodoxa kyrkans hårdnackade motstånd. Med stöd av godsägaren von Ramm införskaffades konsistoriets och guvernementets

tillstånd. Projekteringen gjordes av arkitekten Nikolai Thamm. Kapellet invigdes den 13 juli år 1897 av prästen J.W. Gustafsson från Svenska S:t Mikael's församling. Därefter stängdes och låstes kapellet av myndigheterna på befallning av ryska ortodoxa kyrkan. I sin nöd skrev Stora Rågös bönder till kejsarinnan Alexandra och bad om hjälp. Redan efter tre veckor kom hjälpen och kapellet låstes upp igen. Från år 1897 har Rågöarna tillhört Svenska S:t Mikael's församling i Reval/Tallinn.

År 1939 tilltvingade sig Sovjetryssland militärbaser på Rågöarna och befolkningen avhystes år 1940. Under den tyska ockupationen 1941-1944 återvände folket till öarna för en kort period. Men då Röda armén åter var på väg att erövra Estland begav sig befolkningen från Rågöarna allmänt till Sverige. Rågöarna förblev i sovjetmilitärens våld till 1990-talets början och under ockupationstiden förvandlades kapellet till ruin. Sommaren 1991 kunde rågöbor från Sverige åter landstiga vid kapellruinen på Stora Rågö och göra sitt första besök efter Andra världskriget på sina förfäders ö.

Stockholm i juli år 2011

På Rågöföreningens vägnar

Arnold Lindgren, styrelsens ordförande

Einar Mihlberg, utskottet för Rågökapellens Minnesfond

Tallinn i juli år 2011

På Svenska S:t Mikael's församlings vägnar

Toomas Lilienberg, kyrkorådsordförande

*Stora Rågös kapell efter
tornkorsets invigning och
minnescylinderns inmurning*

Händelser år 2011

*Kyrkodag på Lilla Rågö
den 26 juni*

Vid Nargö kapell den 17 juli

*Besök av Sveriges
och Estlands
kulturministrar
den 18 oktober*

Svenska S:t Mikael's församling tackar för tryckningsbidraget:

